

Duurzaamheidsvisie

**‘Natuurlijk’ wonen zonder zorgen;
goed voor mens én milieu, vandaag én morgen.**

PeelrandWonen
06-10-2021

Inleiding

Duurzaamheid staat tegenwoordig hoog op de agenda: het klimaat verandert, we ervaren in toenemende mate hittestress en wateroverlast, grondstoffen raken uitgeput en ga zo maar door. Ook de bebouwde omgeving en ons eigen gedrag hebben hier een grote invloed op. Zo stoot slechts één huishouden door gas-, elektriciteitsverbruik en vervoer jaarlijks gemiddeld al zo'n 7,5 ton CO₂ uit, wat zelfs nog 1,5 ton meer is dan een retourtje Boekel-Kaapstad met de auto. Om alleen deze hoeveelheid CO₂ te compenseren zouden er per huishouden al 250 bomen geplant moeten worden. Kortom, er moet iets gaan veranderen.

Om niet alleen in onze eigen behoefte, maar ook in die van toekomstige generaties te kunnen voorzien moeten we verduurzamen; niet alleen de economie, maar ook onze leefomgeving en ons gedrag. PeelrandWonen heeft de ambitie een thuis voor iedereen te bieden, een thuis

dat daarbij ook betaalbaar en duurzaam is. Duurzaamheid wordt hiermee duidelijk zichtbaar in het woningbezit en in onze werkzaamheden. Zo gaan we zonnepanelen aanbieden, woningen beter isoleren en de woonomgeving groener, gezonder en klimaatbestendiger maken.

In dit duurzaamheidsplan maken we gebruik van de definitie zoals de VN commissie Brundtland voor duurzame ontwikkeling stelt (1987):

Duurzame ontwikkeling is een ontwikkeling die voorziet in de behoeften van het heden, zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen.

Eerst komen onze visie en uitgangspunten aan bod. Daarna zal worden ingegaan op de ambitie en gestelde doelen. Vervolgens leidt dit tot onze verduurzamingsaanpak en zal het programma per thema beschreven worden. Afgesloten wordt met de wijze van vervolg.

Visie

De visie van PeelrandWonen bestaat uit een vijftal onderdelen:

- Een thuis voor iedereen
- Betaalbare woonlasten
- Gelukkig samen leven
- Passende dienstverlening
- Duurzaam wonen

Een thuis voor iedereen

Iedereen in de gemeente Boekel moet kunnen beschikken over een (t)huis. Als basis om te kunnen genieten van het leven.

Betaalbare woonlasten

Onze huurders wonen in een huis, dat past bij hun inkomen. En zijn vervolgens in staat dit ook zo te houden.

Gelukkig samen leven

Wonen, werken en leven doe je niet alleen, dat doen wij met elkaar. Niet alleen PeelrandWonen is zich daarvan bewust, maar ook onze huurders. Wij beïnvloeden dat met elkaar op een positieve wijze.

Passende dienstverlening

Onze betrouwbare dienstverlening sluit aan op de kunde van onze doelgroep en is afgestemd op de omvang van onze organisatie. Er is aandacht voor maatwerk, omdat mensen en situaties nu eenmaal van elkaar verschillen.

Duurzaam wonen

Wij voorzien in de behoeften van de huidige generatie. Maar houden ook rekening met de toekomstige generatie, zodat de voorziening in de behoeften van deze generatie niet in gevaar komt. Duurzaam wonen gaat bij PeelrandWonen verder dan alleen aandacht voor energie en milieu. Zo gaat het er ook om dat wij financieel duurzaam aan het werk zijn.

Onze naam PeelrandWonen bevat een directe verwijzing naar het natuurverschijnsel de Peelrandbreuk; een breuk in de aardkorst die al miljoenen jaren actief is. Hieromheen bevinden zich Wijstgronden: een zeldzaam verschijnsel

waarbij het opwellende grondwater zorgt dat de hooggelegen gebieden moerassig en vochtig zijn, terwijl de laaggelegen gebieden juist droog zijn.

De natuur, met al haar bijzondere fenomenen zoals deze, willen wij omarmen. Meer waardering voor de natuur. Meer bewustzijn over het milieu, zodat we hier op een respectvolle manier mee omgaan. Mens en natuur meer als partners zien, waarin er voor beiden ruimte is voor hun eigen identiteit en ontwikkeling. Kortom,

‘natuurlijk’ wonen zonder zorgen; goed voor mens én milieu, vandaag én morgen.

Uitgangspunten

De verduurzamingsopgave is groot en uitdagend; de hoeveelheid middelen is beperkt terwijl de opgave groot en complex is. De volgende uitgangspunten vormen de basis van en bieden houvast aan onze denkwijze en ons handelen. Daarbij zal besluitvorming rondom maatregelen standaard aan deze uitgangspunten getoetst worden:

De huurder staat centraal

Ook bij de verduurzamingsopgave richten wij ons op het belang van de huurder. We stellen ons daarom telkens de vraag in hoeverre een huurder baat heeft bij de verduurzaming. We streven ernaar duurzaamheidsmaatregelen zoveel mogelijk vanuit draagvlak te realiseren. Enerzijds richten wij ons op het creëren van draagvlak. Anderzijds zullen wij met huurders in gesprek gaan en blijven om behoeftes te achterhalen, mogelijkheden te ontdekken en kansen te benutten. Vanwege het centrale belang van de huurder zullen wij ons met name richten op de maatregelen die op het gebied van woonlastenbesparing, wooncomfort, leefbaarheid en/of gezondheid het meest positieve effect aan de huurder bieden.

Beschikbaar- en betaalbaarheid

Onze kernactiviteit is het ontwikkelen en beheeren van betaalbare huurwoningen. De verduurzaming mag dan ook geen negatieve gevolgen hebben voor de beschikbaar- en betaalbaarheid van sociale huurwoningen.

No regret

De verduurzamingsopgave is groot, complex en veranderlijk. Hierdoor kan niet op voorhand gezegd worden wat precies de beste weg van verduurzamen is. We kiezen daarom enkel voor no regret maatregelen: maatregelen die bijdragen aan de uiteindelijke doelen en daarbij op de lange termijn zinvol zijn.

Programma's moeten passen binnen de financiële en organisatorische mogelijkheden van PeelrandWonen

De verduurzamingsopgave kan kostbaar zijn; we moeten kiezen welke acties wel en niet gerealiseerd kunnen worden. Per actie zullen kosten en baten daarom kritisch worden afgewogen. Daarbij staat een financieel gezond voortbestaan van PeelrandWonen centraal. Dit betekent onder andere dat er wordt gekeken naar het rendement van de benodigde investeringen. Daarbij mogen maatregelen op de lange termijn geen negatief effect op het eigen vermogen hebben. Voorkeur gaat hierdoor uit naar verduurzamingsmaatregelen die, naast de

milieuwinst, financieel gezien het meest gunstig uitpakken. Daarbij moeten verduurzamingsmaatregelen, bijvoorbeeld op het gebied van tijdsinvestering, ook binnen de organisatorische mogelijkheden vallen.

Verduurzamen doen we samen

Door de omvang en complexiteit van de verduurzamingsopgave is samenwerking met verschillende partijen van groot belang. Alleen door samen te werken kan van elkaars kennis en expertise geleerd worden en kan de noodzakelijke versnelling die de duurzaamheidsopgave vraagt behaald worden. Ook komen de verschillende behoeftes en wensen aan het licht door met de verschillende betrokkenen in gesprek te gaan. Partijen die bij zowel het schrijven als de uitvoering van dit duurzaamheidsplan intensief betrokken zijn, zijn onder andere:

- huurders en huurdersorganisaties
- (keten)partners
- Waterschap Aa en Maas
- Gemeente Boekel
- Ecodorp Boekel
- Boekel Energie
- netbeheerder
- collega corporaties
- medewerkers van PeelrandWonen

Ambities & doelen

Op verschillende onderwerpen en niveaus worden doelen op het gebied van duurzaamheid gesteld. We onderscheiden hierbij de thema's CO₂ neutraal in 2050, klimaatadaptatie en biodiversiteit, circulair, milieubewust, duurzame bedrijfsvoering en aardgasloos in 2050. Per thema bespreken we de verschillende ambities en doelstellingen.

CO₂ neutraal in 2050

Het reduceren van CO₂ uitstoot is een belangrijk speerpunt om de negatieve impact op het milieu te verkleinen. Naar aanleiding van het Energieakkoord geldt landelijk dat nieuwbouw vanaf 2021 moet voldoen aan de eisen voor Bijna Energieneutrale Gebouwen (BENG). Vanaf 2016 voldoet onze nieuwbouw zelfs al aan de eisen voor Nul Op de Meter (NOM). Ook met het bestaande bezit gaan we aan de slag. In 2021 zit ons woningbezit op gemiddeld energielabel B. Vanaf 2030 zit het woningbezit op gemiddeld energielabel A, waarmee een CO₂ besparing van ongeveer 50% t.o.v. 1990 gerealiseerd wordt. Daarnaast hebben wij vanaf 2030 geen energielabel D of lager. Tot slot houden wij ontwikkelingen over de Standaard, zoals genoemd in het Klimaatakkoord, in de gaten gezien het momenteel nog niet zeker is in hoeverre deze verplicht wordt. De Standaard geeft aan wat de maximale netto warmtevraag van een woning is, dus; hoeveel warmte (in kWh) er per m² gebruiksoppervlak per jaar nodig is, nadat er energiebesparende maatregelen (isolatie, kierdichting en

ventilatie) zijn genomen. Wij streven ernaar dat het gehele woningbezit in 2050 aan de Standaard voldoet. Op verschillende manieren zetten wij hiervoor in op het voorkomen en beperken van de warmtevraag in de winter en de koudevraag in de zomer.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Het klimaat is aan het veranderen. Naast het feit dat dit negatieve gevolgen heeft voor de natuur kan het leiden tot gezondheidsklachten bij de mens. Warmere zomers kunnen bijvoorbeeld leiden tot huiduitslag, uitdroging en zelfs vroegtijdige sterfte. Naast het minimaliseren van onze impact op het klimaat moeten we ons hier dus ook aan aanpassen. Het is te laat om hevigere neerslag en warmere zomers te voorkomen, maar we kunnen wel zorgen dat we hier beter mee om kunnen gaan. Uiteindelijk worden al onze woningen (zoveel mogelijk) klimaatadaptief. Dit betekent dat de woningen (beter) bestand zijn tegen de gevolgen van klimaatverandering. We gaan hiervoor in samenwerking met de gemeente en het waterschap in kaart brengen waar de knelpunten op het gebied van hittestress en wateroverlast zich bevinden, zodat we gezamenlijk en gericht maatregelen op buurtniveau kunnen uitvoeren. Ook zal het thema klimaatadaptatie een plek krijgen binnen de prestatieafspraken met de gemeente en de huurdersraad. In samenwerking zullen we onderzoeken hoe we onze gezamenlijke ambities op het gebied van groen en klimaatadaptatie hierin kunnen concretiseren. Daarnaast treffen wij jaarlijks bij minimaal 3% van de woningen klimaatadaptieve maatregelen en gaan we onderzoeken op welke manier we het klimaatadaptief maken van woningen in zowel nieuwbouw als bestaande bouw verder kunnen concretiseren. We houden hierbij subsidiemogelijkheden van bijvoorbeeld het waterschap Aa en Maas in de gaten en maken hier, indien mogelijk, gebruik van.

Voorbeeldproject Waterbergingskelder

Naast een van de nieuwbouwcomplexen, een appartementencomplex met drie woonlagen, staan drie woontorens die voorheen regelmatig te maken hadden met wateroverlast. Bij hevige neerslag konden de regenwaterleidingen de grote hoeveelheid regenwater namelijk niet tijdig afvoeren waardoor het water naar de parkeergarages liep en deze vol kwamen te staan met water. Doordat de druk op de regenwaterleidingen met het nieuwe appartementencomplex verder zou toenemen was er een regenwatereis vanuit de gemeente.

PeelrandWonen heeft vervolgens, mede gefinancierd door bewoners van de woontorens, onder het nieuwbouwcomplex een regenwaterbergingskelder (van in totaal 20m³) aangelegd. In deze kelder, waar ook omliggende woningen op zijn aangesloten, kan in totaal 20.000 liter regenwater gebufferd worden. Wanneer de kelder te vol raakt, wordt het

water door middel van een pomp en vlotter afgevoerd naar het naastgelegen bos (±1 ha). Hierdoor lopen de ondergrondse parkeergarages bij hevige neerslag niet meer vol. Naast het voorkomen van wateroverlast zorgt deze regenwaterbergingskelder er dus ook voor dat de grondwaterstand wordt aangevuld, wat bijdraagt aan het voorkomen van verdroging.

Circulair

Gezien de huidige CO₂ uitstoot en uitputting van grondstoffen is in 2016 het *Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050* opgesteld en is in 2017 een *Grondstoffenakkoord* ondertekend. Hierin staat hoe we onze economie kunnen ombuigen naar een duurzame en circulaire economie die volledig draait op herbruikbare grondstoffen. Ook de bouwsector, die meer dan 50% van het grondstoffenverbruik in Nederland veroorzaakt, is hierin meegenomen. PeelrandWonen wil toe naar een volledig circulaire instroom van materialen in 2040. We zullen daarom bij nieuwbouw- en renovatieprojecten circulariteit opnemen in ons Programma van Eisen. Daarnaast gaan we, de komende 5 jaar, jaarlijks een nieuwbouw-, renovatie- of onderhoudsproject realiseren dat volledig circulair is.

Milieubewust

Naast technische oplossingen is ons gedrag van groot belang in de verduurzamingsopgave. Zo vraagt een energiezuinige woning ander gedrag van bewoners doordat een constante temperatuur bijvoorbeeld belangrijk is bij lage temperatuurverwarming. Milieubewustzijn vergroot enerzijds het draagvlak voor verduurzamingsmaatregelen en vergroot anderzijds het milieubesparend effect van energiebesparende maatregelen. Doel is de betrokkenheid en het milieubewustzijn van zowel onze huurders als onze medewerkers te vergroten. Doordat milieubewustzijn echter een complex en lastig te meten begrip is richten wij ons hierbij op een inspanningsverplichting. We gaan de komende jaren verschillende activiteiten/evenementen organiseren waarbij een onderwerp op het gebied van verduurzaming centraal staat. Daarnaast zetten wij met verschillende communicatiemiddelen in op het vergroten van zowel het milieu- als energiebewustzijn.

Duurzame bedrijfsvoering

Om bovenstaande ambities te realiseren en onze 'eigen' impact op het milieu te verkleinen verduurzamen wij ook onze bedrijfsvoering. Ten eerste gaat duurzaamheid een grotere rol spelen in onze wijze van aanbesteden. Hiermee willen we partijen uitnodigen en stimuleren meer duurzame oplossingen en alternatieven te bieden, en tegelijkertijd zorgen dat wij hier ook meer gebruik van gaan maken. Duurzaamheid zal daarnaast breder worden meegenomen in de besluitvorming en een plek krijgen in de reguliere bedrijfsprocessen. Daarbij worden duurzaamheidsprestaties gemonitord en streven wij ernaar deze continu te verbeteren.

Aardgasloos in 2050

Om de CO₂ uitstoot te verminderen zijn afspraken over het gebruik van aardgas gemaakt. In de Energieagenda is afgesproken dat woningen vanaf 2050 in principe niet meer kunnen koken en verwarmen op aardgas. Peelrand-Wonen bouwt daarom geen woningen meer met een aardgasaansluiting. Doordat de alternatieven van aardgas momenteel volop in ontwikkeling zijn, nog relatief veel CO₂ uitstoten en/of prijzig zijn focussen we voorlopig op het terugdringen van de CO₂ uitstoot en niet op het aardgasloos maken van bestaande woningen. Wel worden ontwikkelingen in de gaten gehouden en starten wij met het verder aardgasloos maken van het woningbezit wanneer dit op basis van een afweging tussen woonlastenbesparing, milieuwinst en investeringskosten aantrekkelijk is.

Programma

De gestelde doelen vereisen verschillende activiteiten en maatregelen. In dit hoofdstuk geven we per thema aan hoe we de gestelde doelen willen bereiken. De verschillende activiteiten vinden zoveel mogelijk in afstemming met elkaar en andere werkzaamheden en op natuurlijke momenten plaats. Daarbij zijn we ons ervan bewust dat ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid erg hard gaan en dat we ons flexibel op moeten stellen; wanneer er kansen bieden moeten we die grijpen en wanneer een gekozen aanpak niet meer de meest passende is moeten we hiervan afwijken. We blijven onze aanpak continu reflecteren en passen deze indien gewenst aan.

CO₂ neutraal in 2050

Voorkomen van warmte- en koudevraag

Ten eerste is het belangrijk om de behoefte voor verwarming in de winter en verkoeling in de zomer zoveel mogelijk te voorkomen. Dit kan gerealiseerd worden door bijvoorbeeld bij de bouw van een nieuwbouwcomplex rekening te houden met de oriëntatie van de woning. Daarnaast houden wij rekening met het plaatsen van zonwering zoals bijvoorbeeld een dakoverstek. Door een dakoverstek wordt zonlicht in de zomer tegengehouden, terwijl het warmte in de winter niet of nauwelijks tegenhoudt doordat de zon 's winters lager staat.

Volle inzet op isolatie

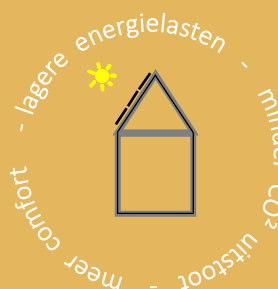
Om te zorgen dat onze CO₂ uitstoot vermindert zetten we vol in op isolatie. Hierbij richten we ons op zowel spouw-, dak-, als vloerisolatie en kijken we naar kierdichting en de isolatiewaarde van het glas. We starten met de woningen waarvan de energielasten nu over het algemeen het hoogst zijn; woningen met energielabel D of lager. Voor al deze woningen zal onderzocht worden wat de mogelijkheden voor isolatie zijn. De uitvoering zal zoveel mogelijk gecombineerd worden met planmatig onderhoud of plaats-

vinden tijdens mutatie, maar indien op deze manier de isolatie in woningen met een energielabel D of lager niet voor 2030 is verbeterd wordt hiervan afgeweken. Ook gaan we mogelijkheden voor het verbeteren van de isolatiewaarde voor woningen met energielabel C en hoger onderzoeken.

Installeren van zonnepanelen

Zonnepanelen zijn een effectieve manier om de CO₂ uitstoot te verminderen. Momenteel worden zonnepanelen geïnstalleerd op nieuwbouwwoningen maar doen we dit nog niet op bestaande bouw. Om de CO₂ uitstoot verder te verminderen én huurders van bestaande woningen te laten profiteren van de financiële voordelen die zonnepanelen bieden starten we in 2021 een groot zonnepanelen project. Hierdoor krijgen alle woningen, die aan de voorwaarden voor het plaatsen van zonnepanelen voldoen, een aanbod voor zonnepanelen.

Voordelen isolatie & zonnepanelen

Isolatie:

Gemiddeld wordt meer dan de helft van het energieverbruik van een Nederlands huishouden gebruikt voor verwarming. Door een woning beter te isoleren kunnen, naast het energieverbruik, de CO₂ uitstoot én de energielasten dus flink dalen.

Zonnepanelen:

Zonnepanelen zijn een effectieve manier om CO₂ uitstoot te voorkomen doordat de stroom die zonnepanelen produceren niet door fossiele brandstoffen opgewekt hoeft te worden. Hierdoor kunnen 8 zonnepanelen jaarlijks al zo'n 1.246 kg CO₂ uitstoot besparen. Bovendien hoeft de stroom die zonnepanelen opwekken niet van de energieleverancier gekocht te worden, waardoor huurders van PeelrandWonen door het zonnepanelen aanbod maandelijks al zo'n €10,- kunnen besparen.

Klimaatadaptatie en biodiversiteit

Jaarlijks klimaatdialoog

Het veranderende klimaat heeft gevolgen die tot ver buiten de erfgrans gaan. De weersproblematiek speelt niet alleen in individuele woningen, maar in gehele wijken en buurten. Dit maakt het noodzakelijk om ook samen met de gemeente en het waterschap naar dit onderwerp te kijken. Jaarlijks vindt daarom een klimaatdialoog plaats zodat we problemen in kaart kunnen brengen, tot een gezamenlijke aanpak kunnen komen en plannen daarbij op elkaar af kunnen stemmen.

Waterberging en voorkoming van hittestress

Bij zowel renovatie als nieuwbouw zal standaard onderzocht worden wat de mogelijkheden voor waterberging en het voorkomen van hittestress zijn. Zo kan bijvoorbeeld het aanbrengen van buitenzonwering een mooie meekoppelkans zijn bij renovatie en kan bij nieuwbouw rekening worden gehouden met het gebruiken van hemelwater voor het doorspoelen van het toilet.

Groene daken

Groene daken zijn multifunctioneel: ze zorgen voor verkoeling op hete dagen, vangen regen

water op bij zware neerslag, verbeteren de luchtkwaliteit, ondersteunen de biodiversiteit en kunnen, indien gecombineerd met zonnepanelen, de opbrengst van zonnepanelen vergroten doordat een koeler dak voor een hoger rendement zorgt. Bovendien beschermt een groen dak de dakbedekking tegen zonlicht en andere weersomstandigheden waardoor het dak langer meegaat. We zullen een haalbaarheidsonderzoek doen naar groene daken. Ook bij nieuwbouw onderzoeken we de mogelijkheden voor groene daken.

Afkoppelen regenpijpen

Door regenpijpen van het riool af te koppelen kan voorkomen worden dat het riool bij hevige neerslag overbelast raakt. Daarnaast kan het afkoppelen van regenpijpen droogteschade voorkomen doordat het grondwaterpeil bij neerslag wordt aangevuld. In samenwerking met de gemeente wordt een programma opgezet voor het afkoppelen van regenpijpen.

Minder tegels

Om te zorgen dat het regenwater gemakkelijk de grond in kan zakken is het belangrijk de hoeveelheid bestrating te verminderen. Naast waterberging draagt een natuurlijke omgeving ook

bij aan de gezondheid van de mens. Zo vermindert het stress, zorgt het voor meer geluk, bevordert het vitaliteit en creativiteit en draagt het bij aan de sociale cohesie waardoor overlast vermindert. We zetten daarom in op het informeren over, en stimuleren van, minder tegels en meer groen. Daarbij ondersteunen we huurdersinitiatieven zoveel mogelijk en kunnen we, indien gewenst, gezamenlijke tuinonderhoudsdagen organiseren. Ook kijken we naar mogelijke aansluiting bij Stichting Steenbreek en gemeente Boekel. Daarnaast gaan we de hoeveelheid groen in het bezit, zoals bij algemene buitenruimtes, parkeerplaatsen en rondom het kantoor van PeelrandWonen, vergroten. Bovendien zal hierbij in grotere mate gelet worden op de ecologische waarde van het groen. Tot slot worden mogelijkheden voor gezamenlijke (moes-) tuinen onderzocht.

Regentonnen

Door regenwater in een regenton op te vangen kan het water later gebruikt worden voor bijvoorbeeld het besproeien van de tuin. In samenwerking met de gemeente en het waterschap zal onderzocht worden wat de mogelijkheden voor het plaatsen van regentonnen zijn.

Voorbeeldproject Regenton op huurdersinitiatief

Eén van de bewoners van het appartementencomplex op de Kloosterlaan wilde graag gebruik maken van een regenton. Het water dat in een regenton wordt opgevangen kan namelijk gebruikt worden om de planten water te geven. Ondanks dat de appartementen niet over een eigen dak beschikken wilde de bewoonster de regenton gebruiken voor de algemene tuin waar verschillende bewoners bloemen hebben geplaatst. Vanuit het 'potje' leefbaarheid konden twee regentonnen worden geplaatst. Deze regentonnen, met een totale inhoud van 300 liter, zijn via regenpijpen op het dak aangesloten. Hierdoor kunnen alle bewoners van het complex van de regentonnen gebruik maken en kan de algemene tuin op een duurzame manier van water worden voorzien. Een prachtig voorbeeld van een duurzaam huurdersinitiatief waar bovendien meerdere huurders gebruik van kunnen maken!

Circulair

Afvalstromen aanpakken

Om te komen tot een circulair gebruik van materialen en grondstoffen beginnen we met het in kaart brengen van afvalstromen. Vervolgens zal in samenwerking met de verschillende ketenpartners onderzocht worden op welke manier we de hoeveelheid afval kunnen verminderen en zoeken we voor het overblijvende afval hoogwaardige toepassingen. Daarnaast stellen wij voor huurders een lijst samen met adressen uit de omgeving waar zij naartoe kunnen voor het wegbrengen, repareren en/of hergebruiken van 'oude' spullen.

Instroom materialen circulair

In 2040 is de volledige instroom van materialen bij zowel nieuwbouw, renovatie als onderhoud circulair. Met verschillende ketenpartners worden materiaalstromen in kaart gebracht en zal onderzocht worden op welke manier deze circulair gemaakt kunnen worden. Bij renovatie- en nieuwbouwprojecten worden circulaire alternatieven standaard onderzocht en overwogen.

Pilot op weg naar circulariteit

Om meer ervaring op het gebied van circulair

bouwen, renoveren en slopen te krijgen starten wij met een aantal pilots. In de periode 2021-2025 gaan we verschillende projecten realiseren die volledig circulair zijn. Voorbeelden van projecten kunnen bijvoorbeeld een circulaire keuken of badkamer, of het gebruiken van circulaire producten zoals deuren of verf zijn. Na afloop zal een evaluatie plaatsvinden zodat opgedane ervaringen gebruikt kunnen worden in de weg naar volledige circulariteit.

Milieubewust

Energiecoaches

Energiecoaches helpen huurders met het besparen van energie door bijvoorbeeld tips te geven over eenvoudige bespaarmogelijkheden of het juist instellen van de installaties. Naast de milieuwinst die het zuiniger omgaan met energie levert, draagt het bij aan het verlagen van woonlasten. Bovendien kunnen energiecoaches de sociale cohesie in een buurt versterken doordat het vrijwilligers uit de eigen buurt zijn. In 2021 onderzoeken we de mogelijkheden voor het inzetten van energiecoaches, waarna we dit in 2022 verder uitwerken.

Aansluiten bij landelijke activiteiten en campagnes

Om het milieubewustzijn te vergroten sluiten we aan bij landelijke activiteiten en campagnes. Voorbeelden kunnen bijvoorbeeld de Warmetruidendag, Boomfeestdag, Week Zonder Afval, Burendag en Duurzame Dinsdag zijn.

Structurele aandacht voor duurzaamheid in onze communicatie

We versterken onze communicatie op het gebied van duurzaamheid. Zo komt er op de website een duurzame pagina waar onze duurzaamheidsvisie en gerealiseerde projecten staan. Daarnaast plaatsen wij gerealiseerde projecten en duurzaamheidsweetjes actiever in nieuwsberichten en op onze social media kanalen. Hier brengen we bijvoorbeeld Repair Café Boekel onder de aandacht; een plek waar bezoekers met kapotte spullen naartoe kunnen om deze (samen) met een deskundige tegen een vrijwillige

bijdrage te repareren. Ook bieden wij huurders, in verschillende talen, informatie over het juist scheiden van afval en het juist gebruiken van de installaties. Tot slot versterken wij onze begeleiding aan huurders die gebruik maken van een duurzame installatie, zoals een warmtepomp.

(Tuin)gereedschap lenen

Delen is niet alleen duurzaam doordat er minder spullen gemaakt hoeven te worden, het kan ook kosten voorkomen doordat niet alles individueel aangeschaft hoeft te worden. Voor huurders wordt het daarom mogelijk verschillende soorten (tuin)gereedschap van PeelrandWonen te lenen.

Duurzame bedrijfsvoering

Duurzaam inkopen

Duurzaamheid wordt een vast onderdeel van het inkoopbeleid. Hiervoor zal onder andere in samenwerking met de verschillende ketenpartners onderzocht worden welke materialen vervangen kunnen worden door een duurzamer alternatief. Afwegingen worden zoveel mogelijk gemaakt op basis van de *total costs of ownership*; hierbij wordt niet alleen naar de aanschafkosten, maar naar de gehele economische levensduur gekeken. Dit zorgt ervoor dat bijvoorbeeld ook kosten voor onderhoud, gebruik en afvoer worden meegewogen. Tot slot streven we ernaar samenwerkingen zoveel mogelijk lokaal en regionaal aan te gaan.

Duurzame mobiliteit

Om onze impact op het milieu te verkleinen richten wij ons op verduurzaming van het zakelijk verkeer. In dit kader zal de bedrijfsbus

vervangen worden door een elektrische personenauto. Enerzijds stoot een elektrische auto minder CO₂ uit dan een brandstofauto. Anderzijds willen wij het gebruik van dit duurzamere alternatief voor zakelijke kilometers onder medewerkers vergroten door te kiezen voor een personenauto.

Duurzaam kantoor

Ook het kantoor van PeelrandWonen zal worden verduurzaamd, zodat het kantoor uiteindelijk net als het gehele woningbezit in 2050 CO₂ neutraal en aardgasloos is. Naast het verduurzamen van de installaties voor verwarming en elektriciteit gebruiken we bij de inrichting van het kantoor zoveel mogelijk hergebruikte spullen en herbruikbare materialen.

Aardgasloos in 2050

Zoals reeds genoemd worden nieuwbouwwoningen niet meer aangesloten op het aardgasnet. Ondanks het feit dat het voorlopig niet onze ambitie is om bestaande woningen op grote schaal van het aardgas af te halen passen wij zoveel mogelijk *no regret* maatregelen toe; maatregelen waar we geen spijt van krijgen mochten we op een later moment wél volledig van het aardgas gaan. Naast de maatregelen die bij *CO₂ neutraal in 2050* al genoemd zijn nemen we een aantal aanvullende maatregelen:

Elektrisch koken

Het aanleggen van een aansluiting voor elektrisch koken wordt een standaard onderdeel bij keukenrenovaties en planmatig onderhoud. Daarnaast zal het koken op gas bij mutatie zoveel mogelijk worden vervangen door een elektrische kookplaat. Naast de voordelen die het elektrisch koken biedt op bijvoorbeeld het gebied van veiligheid is het een stap naar het aardgasvrij wonen.

Hybride warmtepomp

Een hybride warmtepomp is een warmtepomp die samenwerkt met een reguliere gasgestookte cv-ketel. De warmtepomp verzorgt grotendeels de warmte in huis terwijl de cv-ketel bijspringt wanneer nodig en voor het warme water in de

keuken en badkamer zorgt. Met een hybride warmtepomp wordt het gasverbruik dus teruggedrongen en wordt bovendien CO₂ uitstoot voorkomen. We zullen daarom de mogelijkheden voor hybride warmtepompen onderzoeken en deze, wanneer de mogelijkheid er is, plaatsen. Daarbij streven we naar een zo optimaal en lang mogelijk gebruik van de installaties.

Klimaatpositief en natuurinclusief bouwen

De bouwsector is verantwoordelijk voor een groot deel van de Nederlandse CO₂ uitstoot en produceert veel afval. Ook neemt de gebouwde omgeving veel ruimte in beslag. Om onze CO₂ uitstoot te verminderen, de hoeveelheid afval te verminderen én een bijdrage aan de biodiversiteit te leveren streven wij naar klimaatpositief en natuurinclusief bouwen. Klimaatpositief bouwen betekent dat er meer CO₂ wordt opgeslagen dan er wordt uitgestoten. Dit kan bereikt worden door te bouwen met natuurlijke en herbruikbare materialen waardoor bovendien de hoeveelheid afval beperkt wordt. Natuurinclusief bouwen is een verzamelterm voor maatregelen die gebouw en natuur verbinden. Dit zorgt voor een gezonde en toekomstbestendige leefomgeving voor mens en dier. Zo vermindert natuurinclusief bouwen hittestress in de zomer, zorgt het voor berging van water tijdens hevige neerslag, verbetert het de luchtkwaliteit en stimuleert het de biodiversiteit waardoor bijvoorbeeld een muggenplaag voorkomen kan worden. Kortom, klimaatpositief en natuurinclusief bouwen dragen bij aan onze doelstellingen op het gebied van CO₂ neutraliteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit en circulariteit en zorgen voor een toekomstbestendige en gezonde leefomgeving. We gaan onderzoeken hoe we de gedachten van deze begrippen mee kunnen nemen bij nieuwbouw en renovatie.

Hoe verder?

De hierboven beschreven doelen en activiteiten worden, zoals beschreven, op verschillende momenten uitgevoerd. We zullen per jaar bekijken welke acties er op de planning staan en deze opnemen in het jaarplan. Om realisatie mogelijk te maken wordt daarbij jaarlijks een budget voor de verduurzamingsopgave begroot. Per maatregel en complex wordt bekeken in hoeverre aan huurders een vergoeding voor de verduurzamingsmaatregelen wordt gerekend, passend binnen de genoemde uitgangspunten. Zo wordt er bijvoorbeeld geen directe huurverhoging voor isolatie gerekend maar wordt, op basis van een vaste vergoeding per verbruikte kWh, wel een vergoeding voor zonnepanelen gerekend.

Zoals reeds genoemd gaan ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming hard. Het is belangrijk dat we ons flexibel opstellen: als er zich kansen voordoen moeten we die grijpen en als een gekozen aanpak niet meer de meest passende blijkt moeten we hiervan afwijken. We moeten dus kritisch naar de situatie én onszelf blijven kijken. Dit duurzaamheidsplan zal daarom iedere 4 jaar geactualiseerd worden. In hoeverre passen de doelstellingen dan nog bij onze ambitie(s) en zorgen de genoemde maatregelen voor een treffende realisatie? Daarnaast zal jaarlijks worden gereflecteerd op de uitvoering van dit duurzaamheidsplan. Wat is er gedaan, welke lessen zijn geleerd en in hoeverre liggen we op 'koers' om de gewenste doelstellingen te behalen?

